

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด
โรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน
Elementary School Administration Model according to the concept
of Royal Award Buddhist Oriented Schools

¹รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

Ratanachai Aeimpitakporn

²พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺติโย

Phramaha Kraiwan Chiinathattiyo

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

¹Corresponding Author, Email: siraphach007@gmail.com

Received April 23, 2022; Revised June 18, 2022; Accepted: June 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน และ 3) ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน ระดับประถมศึกษา จำนวน 56 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน รวม 448 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบตรวจสอบรายการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า:

- 1) องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน พบว่า ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และ 66 ตัวแปร
- 2) รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การ

บริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน

3) การประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: การบริหารงาน; โรงเรียนประถมศึกษา; โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

Abstract

This Article aimed to study 1) to study the components of the Elementary school administration model according to the concept of royal award-oriented schools, 2) to create an elementary school administration model according to the concept of royal award-oriented schools, and 3) to evaluate and affirm the elementary school administration model according to the concept of royal award-oriented schools. The mixed research methodology was used in the study. The data were collected by questionnaires with reliability at 0.92 , structural interviews and checklist forms from 448 samples consisting of school directors, heads of department, board of basic Education schools and the teachers responsible for the project in 56 royal award Buddhist oriented schools. The data were collected from January 2021 to February 2022 and then analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, exploratory factor analysis.

1. The components of the Elementary School Administration model according to the concept of royal award-oriented schools consist of 5 components and 66 variables.

2. The elementary school administration model according to the concept of royal award-oriented schools from exploratory factor analysis (EFA) has 5 main components; 1) School Administration, 2) School Activities, 3) Tri-Sikkha, 4) School Atmosphere, and 5) Behavior of School Administrators.

3. The evaluation and confirmation of the model from experts in its were at 100 % verification of acceptable range of accuracy, suitability, possibility, and practicality.

Keywords: Administration; Elementary School; Royal Award Buddhist Oriented Schools

บทนำ

การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานนั้นต้องดำเนินงาน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามข้อบ่งชี้คุณภาพห้าสิบสี่ข้อจากโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553) กล่าวว่า ควรให้ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธทุกระดับ เอาใจใส่ จริงจัง และมุ่งมั่นกับการดำเนินการมากขึ้น พยายามติดตาม นิเทศ ให้กำลังใจ และชี้ให้เห็น

ประโยชน์อย่างแท้จริงของการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการของโรงเรียนตามแนวทาง 29 ประการ
สู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้บริหารและครูเป็นบุคคลสำคัญ ในการกำหนด
รูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับข้อ
บ่งชี้คุณภาพ ห้าสิบสี่ข้อจากตัวชี้วัดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในหลายๆ เรื่อง จึงทำให้เกิดช่องว่าง
ที่เป็นปัญหา คือ การบริหารงานที่ผิดพลาดอันไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อสถานศึกษาและทำให้เกิด
ความเสียหายแก่ภาพลักษณ์ของบุคลากร องค์การและราชการ เพื่อให้เกิดคุณภาพการบริหารจัดการ
อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้รับบริการได้อย่างแท้จริงแต่จากการศึกษา
สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันพบว่า การบริหารงาน ของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานผู้บริหารและ
ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานยังขาดความเอาใจใส่ จริงจัง มุ่งมั่นกับการ
ดำเนินการ ขาดการติดตาม นิเทศให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นประโยชน์แท้จริงของการพัฒนาของ
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานทั้งห้าด้าน ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการ
ด้านกายภาพ การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อผู้เรียน สอดคล้องกับกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ
พระราชทาน 2) ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตควรมีการส่งเสริมให้มี ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนนักเรียน
อย่างมีระบบและต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพในอนาคตตามหลักไตรสิกขา 3)
ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ มาจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง สอดแทรกใน
กิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการอบรมคุณธรรม แก่นักเรียนทุกระดับชั้นด้านความรู้และปฏิบัติ
จริง 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ควรสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้มีความเป็นกันเอง ควร
ส่งเสริมให้มีการใช้กิจกรรมวิถีพุทธตามหลัก ธรรมาภิบาล และ 5) ด้านการบริหารจัดการ ควรส่งเสริม
ให้มีการจัดกิจกรรมวิถีพุทธตามหลัก ธรรมาภิบาล ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้มีความตระหนักถึง
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานและการจัดระบบสารสนเทศ มีความเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ในการบริหาร

บทความวิจัยนี้นำเสนอ รูปแบบในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน
วิถีพุทธพระราชทาน เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถี
พุทธพระราชทาน และประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวแปรของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถี
พุทธพระราชทาน
2. เพื่อสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน
วิถีพุทธพระราชทาน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

1. ศึกษาวิเคราะห์ เอกสาร หลักธรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้องค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ตามประเด็นองค์ประกอบที่ได้ในข้อ 1 เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

3. การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

1. นำผลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นพื้นฐานของการสร้างเครื่องมือเพื่อสร้างรูปแบบ

2. ดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องมือการวิจัย กล่าวคือ สร้างแบบสอบถามระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน อาศัยข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากนั้น นำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานในระดับประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 56 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejci & Morgan, 1970) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 56 คน หัวหน้างาน 4 ฝ่าย โรงเรียนละ 1 คน รวม 224 คน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 2 คน รวม 112 คน และผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนละ 1 คน รวม 56 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 448 คน

3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นนามบัญญัติด้วยสถิติขั้นพื้นฐานในรูปแจกแจงตามความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่มีลักษณะเป็นมาตราอัตราส่วน (Ratio scale) และวัดได้จากแบบสอบถามระดับการปฏิบัติชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) รวมทั้งวิเคราะห์องค์ประกอบ

ของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

4. สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบและความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจาก กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อนำไปสู่การสร้างโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

5. กำหนดโครงสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบและความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์และพัฒนาในรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสมและเป็นไปได้มาตรวจสอบและเพิ่มความเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่คุณวิจัยได้พัฒนาจากข้อมูลทั้งหมดด้วยวิธีสัมภาษณ์ โดยนำเสนอรูปแบบ การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

ผลการการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น เพราะมีการวางแผน การนำแผนไปใช้ปฏิบัติ และการประเมินผล รวมทั้งมีการยอมรับร่วมกันของคนในองค์กร

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

1. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พบว่า องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกองค์ประกอบ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 66 ตัวแปร ดังนี้ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถาม ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญ คือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และ สถิติทดสอบตัวที่ 2 คือ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่า KMO (Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่า 0.834 ซึ่งมากกว่า 0.5 แสดงว่า ตัวแปรที่มีอยู่เหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ในการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบสมมติฐานว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำข้อคำถามจำนวน 86 ข้อ ที่อยู่ในองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มาสกัดองค์ประกอบ (Extraction Method) โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) และหมุนแกน องค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation Method) ด้วยวิธีแบบวาริแมกซ์ (Varimax) เมื่อพิจารณาค่าไอเกน (Eigenvalues) ผลการวิเคราะห์ พบว่ามีองค์ประกอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1 จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยทั้ง 5 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวน (% of Variance) รวมได้ร้อยละ 66.49

3. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาประกอบกับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามการวิจัย แล้วสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง กระบวนการในการบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) คือ การจัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) คือ การปฏิบัติตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยกำหนดขอบเขตงาน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด และการประเมินผล (Evaluation) คือ การติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน และนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงแก้ไข 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา หมายถึง การฝึกอบรมเพื่อพัฒนามนุษย์ด้วยวิธี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น เพราะมีการวางแผน การนำแผนไปใช้ปฏิบัติ และการประเมินผล รวมทั้งมีการยอมรับร่วมกันของคนในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ (ประภาพร จันทรัมย์, 2559) ที่นำรูปแบบการบริหารของ (Pitt Community College, 2011) ในสหรัฐอเมริกามาเป็นกรอบแนวคิดเชิงกลยุทธ์ที่เรียกว่า Planning-Implementation-Evaluation Cycle หรือเรียกว่า PIE Cycle for Institutional and Work Unit Planning ซึ่งประยุกต์จาก PIE Model

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญ ซึ่งสามารถผลักดันให้การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและบรรลุเป้าหมายหลักขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิทยา ประวะโซ, 2560) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา คือหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) อธิสัสสิกขา 2) อธิจิตตสิกขา 3) อธิปัญญาสิกขา แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้แนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า “MSMM Model” โดย

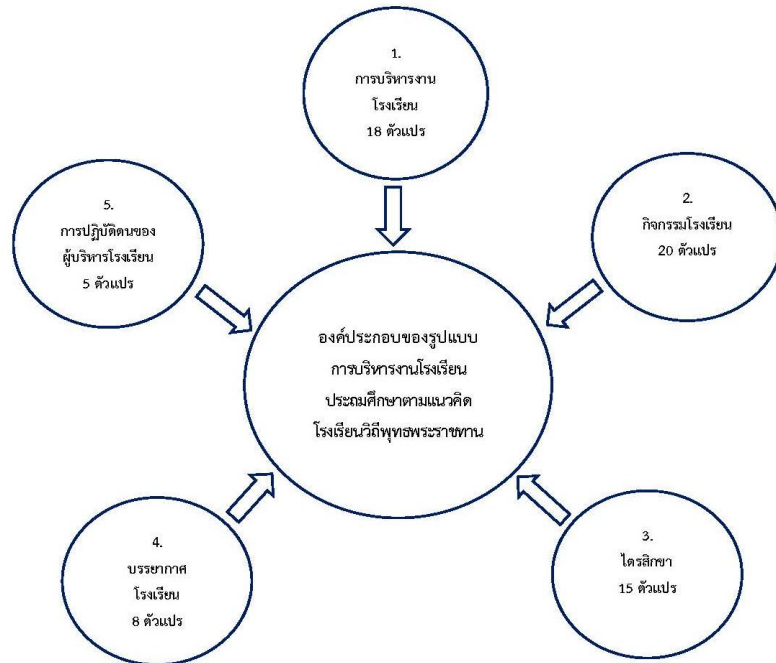
เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก คือ แนวคิดโรงเรียนคุณธรรมหลักสากลธรรม และการบริหารโรงเรียน

นอกจากนี้ยังมีครานเลย์ (Cranley, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติในด้านจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทยการประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้เป็นกรอบจริยธรรมนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอน จริยธรรมในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ทางประเพณีการสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินตามนโยบายและระเบียบของทางราชการ นอกจากนั้นแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คนที่เห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากการพิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของร่างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานจำนวน 15 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทั้งหมด 15 คน โดยมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมถูกต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องปฏิบัติตามหลักการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารการศึกษาโดยอาศัยทักษะภาวะผู้นำ ในด้านการตัดสินใจทางการบริหาร ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ และการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พระครูปลัดอเนก ปุณฺณวุฒิ, 2561) ที่กล่าวว่า วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้ หลักไตรสิกขาเนื่องจาก ไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคน ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ไตรสิกขา เป็นรากฐานที่สำคัญของพระวินัย ไตรสิกขา เป็นกระบวนการฝึก ศึกษาพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการพื้นฐานใน การฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ดังภาพ

ภาพ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

บทสรุป

ในภาพรวมของบทความ การวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผน การนำแผนไปใช้ปฏิบัติ และการประเมินผลกับสถานศึกษาของตนเอง รวมทั้งร่วมกันกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถผลักดันให้การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและบรรลุเป้าหมายหลักของสถานศึกษา โดยนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้ได้มาตรฐาน ควรให้ความสำคัญและนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พบว่า ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และ 66 ตัวแปร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผน การนำแผนไปใช้ปฏิบัติ และการประเมินผลกับสถานศึกษาของตนเอง รวมทั้งร่วมกันกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญ ซึ่งสามารถผลักดันให้การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและบรรลุเป้าหมายหลักของสถานศึกษา โดยนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและรับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ควรให้ความสำคัญและนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยาภาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานโดยควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ การบริหารงานโรงเรียน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ กลยุทธ์ การบริหารงานหรือตัวบ่งชี้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2/2545). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *ดุชนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์จิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.*

- ประภาพร จันทรัมย์. (2559). การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูปลัดต่อเนก ปุณณวุฒโท (แก้วดวงดี). (2561). รูปแบบการบริหารตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์. (2562). คู่มือดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทยา ประวะโซ. (2560). การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการบริหารจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). ผลการดำเนินการ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ตามแบบ กพร. ข้อที่ 15. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564, <https://www.vitheeabuddha.com/main.php?url=about&id=35>
- Cranley, Mary Elizabeth, (2003). *Tessaban School: The Moral life of a Thai Primary School*, Dissertation Abstracts International.
- Pitt Community College. (2011). Planning-Implementation-Evaluation Cycle (PIE Cycle). [Online]. Retrieved May 5, 2013, from: http://www.pitcc.edu/experience-pcc/planning-and-research/planning-and-institutional-effectiveness/PIE-Inst_WorkunitCycle.pdf.

